MARCELINA GRABSKA – dr hab. nauk humanistycznych, językoznawstwo; absolwentka Uniwersytetu Gdańskiego (filologia rosyjska, 1971); asystent w Zakładzie Metodyki Języka Rosyjskiego Instytutu Filologii Rosyjskiej UG (1975); doktorat w UG pod kierunkiem prof. dra hab. Ludwika Grochowskiego – *Teoria i praktyka sprawności czytania rosyjskich tekstów specjalistycznych młodzieży technikum* (1981); staże naukowe: Instytut Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego (1978), Instytut Języka Rosyjskiego im. A.S. Puszkina w Moskwie (1980; 1989), Uniwersytet Szczeciński (1983), Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (1987); prace w Zespole Kierunkowym Filologii Rosyjskiej Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Nauczycielskich przy Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie im. KEN (1985–1986); staż habilitacyjny w Instytucie Języka Rosyjskiego im. A.S. Puszkina w Moskwie (1990–1994); rozprawa habilitacyjna: *Русскоязычный потенциальный словарь в языковом сознании польских учащихся (теоретическое и экспериментально-эмпирическое исследование)* (Moskwa 1994); profesor wizytujący w Grodzieńskim Uniwersytecie Państwowym im. Janki Kupały (Białoruś, 1997); na stanowisku profesora nadzwyczajnego od 2001 r.; przez **dwie dekady** (1993–2013) funkcja **kierownika** Zakładu Dydaktyki Języka Rosyjskiego, a następnie Zakładu / Katedry Pragmatyki Komunikacji i Akwizycji Języka; pierwszy dyrektor wybrany spośród absolwentów macierzystego Instytutu; przez niespełna **4 kadencje dyrektor** Instytutu Filologii Słowiańskiej (1999–2005) i Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej (2008–2013).

Doświadczenie zawodowe: praca w szkolnictwie – nauczyciel języka rosyjskiego, m.in. w szkołach podstawowych i zawodowych (1964–1968), Technikum Ekonomicznym w Kościerzynie (1968–1971), Technikum Tworzyw Sztucznych w Gdyni (1971–1975), Technikum Przetwórstwa Rybnego i Liceum Morskim w Gdyni (1985–1986), Katolickim Liceum Ogólnokształcącym w Gdyni (1992–1994); inne: **doradztwo ubezpieczeniowo-finansowe** (szkolenia, wykłady z zakresu ubezpieczeń, komunikacji, negocjacji, analiz finansowych, programów komputerowych i in.) w Firmie Brokerskiej „Olimp" (1995–1999).

Członek Zespołu Oceniającego Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej, specjalność: filologia rosyjska (2001–2002; także II kadencja); ekspert Zespołu Oceniającego UKA – specjalność: filologia rosyjska (od 2005); przeprowadzenie akredytacji PKA na rzecz Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej (2009), przeprowadzenie akredytacji UKA na rzecz Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej

(2009); przewodnicząca Rady Programowej KRK (2011–2013). Członek Charkowskiego Towarzystwa Leksykograficznego, członek Komitetu Założycielskiego Międzynarodowej Asocjacji Leksykografii Wschodniosłowiańskiej im. Ł.Z. Tustanowskiego (2000); członek Rady Kościerskiej Fundacji Nauki i Kultury – członek Rady Fundatorów; przewodnicząca Komitetu Redakcyjnego aperiodyku „Z Ziemi Kościerskiej. Zeszyty Regionalne", członek Zespołu Redakcyjnego almanachu „Побережье. Русско-польские образовательные и культурные связи" (Rosja), założycielka, przewodnicząca Rady Naukowej rocznika „Studia Rosssica Gedanensia".

Dorobek naukowy: autorka, współautorka i redaktorka **10 książek**: *Сопоставительно-ассоциативный контекст русскоязычного потенциального словаря поляков (теоретические и эмпирические исследования)* (Gdańsk 1996), *Współzależność języków słowiańskich. Aspekt lingwistyczny i glottodydaktyczny* (współred. J. Bartoszewska, Gdańsk 1998), *Leksyka w komunikacji językowej. Materiały konferencji międzynarodowej (Gdańsk – Łączyno, wrzesień 1998)* (współred. J. Korzeniewska-Berczyńska, Gdańsk 1998), *„Słowa, słowa, słowa"... w komunikacji językowej* (Gdańsk 2000), *Leksyka w komunikacji językowej II* (wydanie internetowe, Gdańsk 2001), *„Słowa, słowa, słowa"... w komunikacji językowej II* (Gdańsk 2004), *Балтийский регион. Миф в языке и культуре* (współred., Gdańsk – Kaliningrad 2010), *„Słowa, słowa, słowa"... w komunikacji językowej III* (Gdańsk 2011), *„Mówimy, jak mówimy...". Komunikacja w języku potocznym. Podejście interdyscyplinarne* (współred. Ż. Sładkiewicz, Gdańsk 2014), *„Mówimy, jak mówimy..." Gdzie ukryta jest potoczność?* (współred. Ż. Sładkiewicz, Gdańsk 2015), autorka podręczników i materiałów dydaktycznych: *Мы учимся читать без словаря русские тексты по специальности. Materiały do nauki czytania rosyjskich tekstów specjalistycznych* (na prawach rękopisu, Gdańsk 1985–1986), *Praktyczna gramatyka języka rosyjskiego dla Polaków* (Gdańsk 1994), leksykografii: *Rosyjsko-polsko-ukraiński słownik paraleli leksykalnych* (współaut. W.W. Dubiczyński i W.W. Bondarienko, Gdańsk–Charków 2004; na prawach rękopisu), audiowizualnych materiałów dydaktycznych (e-biblioteka): *Korpusy języka polskiego* (Gdańsk 2011–2012), *Korpusy języka rosyjskiego* (Gdańsk 2011–2012); autorka i współautorka **55** artykułów naukowych i rozdziałów książek (28 w języku obcym), przedmów, bibliografii dziedzinowych, biogramów, laudacji (z okazji Jubileuszu prof. UG dr hab. Janiny Bartoszewskiej). Publikacje na łamach m.in. „Acta Universitatis

Wratislaviensis. Slavica Wratislaviensia", „Język Rosyjski", „Kieleckie Studia Rusycystyczne", „Przegląd Rusycystyczny", „Studia Rossica Posnaniensia", „Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego. Filologia Rosyjska", „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie. Seria Filologiczna. Dydaktyka", „Веснік Віцебская дзяржаучага универсітета" (Białoruś), „Русский язык за рубежом" (Rosja), „Вестник Харьковского политехнического института" (Ukraina), „Vocabulum et Vocabularium" (Ukraina), „Slavica Quinqeecclesiensia" (Węgry); autorka recenzji publikowanych i wydawniczych (18), recenzji rozpraw naukowych i przewodów (8), opinii o dorobku naukowych (10) – większość na zlecenie Kasy im. Józefa Mianowskiego – Fundacja Popierania Nauki; autorka opracowań **raportów i ekspertyz** (15), m.in. na zlecenie Instytutu Programów Szkolnych Ministerstwa Oświaty i Wychowania, prorektora Uniwersytetu Grodzieńskiego im. Janki Kupały w Grodnie, Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli; opracowanie **aktu prawnego**: *Statut Międzynarodowej Asocjacji Leksykografii Wschodniosłowiańskiej im. Ławrientija Zizanija Tustanowskiego* (Gdańsk 2000), dokumentów, m.in. umów międzynarodowych o współpracy naukowej i dydaktycznej (6), akredytacyjnych (8); realizacja projektów naukowo-badawczych i eksperymentów dydaktycznych (19); udział w **51** międzynarodowych konferencjach naukowych, w tym za granicą (Białoruś, Niemcy, Rosja, Ukraina, Węgry) oraz licznych konferencjach i seminariach metodycznych dla nauczycieli języka rosyjskiego (Gdańsk 1982–1990).

Zainteresowania naukowe i główne kierunki badań: glottodydaktyka – nauczanie języka rosyjskiego w szkole średniej (technikum), sprawność czytania w języku ojczystym i obcym, czytanie jako akt komunikacji, akwizycja leksyki obcojęzycznej, leksykograficzne zagadnienia glottodydaktyki; **lingwistyka** – lingwistyka tekstu, specyfika stylu naukowego, aktualny podział zdania, kwantyfikatywne właściwości leksyki i tekstu, modele słowotwórcze, przejścia semantyczne, zbiory rozmyte; **komparatystyka lingwistyczna:** rosyjsko-polskie oboczności historyczne, rosyjsko-polskie paralele leksykalne; **psycholingwistyka:** psychologiczne aspekty czytania, psycholingwistyczna specyfika rozumienia nieznanej leksyki obcojęzycznej, domysł językowy i kontekstowy, asocjacje językowe (leksykalne), asocjacyjny rosyjskojęzyczny słownik potencjalny Polaków, językowe (leksykalne) wyrażenie osobowości, socjolingwistyczne i psycholingwistyczne aspekty Ja-koncepcji, asocjacyjny językowy (leksykalny) obraz konceptów: 'kobieta',

'mężczyzna'; **historiografia**: dzieje gdańskiej rusycystyki; **infotechnologia:** informatyka dla humanistów.

Badania empiryczne (około **2000** respondentów): badanie stopnia rozumienia leksyki tekstu i poziomu percepcji informacji tekstowej (przebadano 516 osób; 1979 r.), badanie zakresu rozumienia nieznanej leksyki rosyjskiej i uwarunkowania jej rozumienia od rodzaju właściwości językowych – stopnia pokrewieństwa międzyjęzykowego i charakteru zbieżności (przebadano 811 osób; 1990 r.), leksykograficzne badania semantyki rosyjsko-polskich paraleli leksykalnych (przy współpracy z prof. W.W. Dubiczyńskim i W.W. Bondarienko z Charkowa), badanie językowego obrazu konceptów 'kobieta' i 'mężczyzna' (przebadano 196 studentów polskich i około 150 rosyjskojęzycznych; od 1998 r.), badania pilotażowe w zakresie mechanizmu antycypacji i ekscypacji przy czytaniu tekstu (czynniki indywidualne i międzykulturowe), badanie procesu percepcji leksyki (modeli), lingwokulturowe stereotypy kobiety i mężczyzny w aspekcie porównawczym, lingwokulturowe stereotypy ról kobiety – 'matka, żona' i mężczyzny – 'mąż, ojciec' w aspekcie porównawczym.

Główne oryginalne osiągnięcia naukowe: ustalenie zakresu rozumienia leksyki i rozumienia informacji w tekście oraz zależności między tymi parametrami; opracowanie systemu kształtowania umiejętności czytania opartego na mechanicznych, językowych i percepcyjnych właściwościach psycholingwistycznych oraz określenie stopnia dojrzałości czytania dla każdego z tych aspektów; sprecyzowanie kryteriów klasyfikacji słów słownika potencjalnego; opracowanie psycholingwistycznego modelu rozpoznawania słów determinowanego przez uniwersalne (głęboka predykacja, probabilistyczna prognoza, kontrola itd.) i indywidualne (asocjacje, subiektywna intropatia, wybór jednostki identyfikacyjnej i in.) mechanizmy świadomości językowej.

Główne osiągnięcia dydaktyczne: promotorstwo **pięciu** rozpraw doktorskich; wypromowanie około **300** magistrantów, kilkudziesięciu licencjatów, opieka naukowa nad zagranicznymi stażystami (ukraińscy stypendyści Kasy im. Mianowskiego), wdrożenie badań empirycznych w ramach prac dyplomowych – temat wiodący: *Asocjacje leksykalne jako wykładniki konceptów*; autorka **19** nowatorskich programów akademickich; publikacje studenckich artykułów naukowych i referatów za granicą (Rosja, Estonia). Przewodnicząca Wojewódzkiej Olimpiady Języka Rosyjskiego II stopnia w Gdańsku (1983–1990).

Uczennice Profesor M. Grabskiej opublikowały dotąd **20 książek** (monografie autorskie, wieloautorskie, leksykografie, podręczniki), ponad **200 prac** naukowych (artykuły, rozdziały, bibliografie, biogramy, przedmowy, hasła encyklopedyczne i in.) oraz przygotowały pierwszy numer rocznika naukowego o zasięgu międzynarodowym „Studia Rossica Gedanensia" (ss. 576); dwie są samodzielnymi pracownikami naukowo-dydaktycznymi, trzy założycielkami i kierownikami pracowni naukowo-badawczych na Wydziale Filologicznym UG, zaś jedna kieruje Katedrą Pragmatyki i Akwizycji Języka. Dr Ewa Baruk-Dzięcioł jest adiunktem w Katedrze Wczesnej Edukacji na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, zaś pozostałe wypromowane przez Nią osoby pracują w Instytucie Filologii Wschodniosłowiańskiej UG.

Międzynarodowa współpraca naukowo-dydaktyczna z jednostkami: Izba Handlowo-Przemysłowa Federacji Rosyjskiej (od 1996), Katedra Językoznawstwa Ogólnego i Słowiańskiego Państwowego Uniwersytetu Grodzieńskiego (Białoruś; od 1997), Witebski Uniwersytet Państwowy im. Piotra Maszeraua (Białoruś; 1998), Państwowy Uniwersytet w Twerze (Rosja; od 1998), Charkowskie Towarzystwo Leksykograficzne (Ukraina; 1998–2004), Państwowy Charkowski Uniwersytet Politechniczny, obecnie: Narodowy Uniwersytet Techniczny – Politechnika Charkowska (Ukraina; 1998–2004), Międzynarodowy Uniwersytet Słowiański w Charkowie (Ukraina; od 1999), Instytut Języka Rosyjskiego im. A.S. Puszkina w Moskwie (1999–2004), Rosyjski Państwowy Uniwersytet im. I. Kanta w Kaliningradzie, obecnie: Bałtycki Federalny Uniwersytet im. I. Kanta (od 2007).

Praca organizacyjna: organizacja i współorganizacja wykładów zagranicznych naukowców i nauczycieli akademickich (z Białorusi, Rosji, Ukrainy), międzynarodowych seminariów, interdyscyplinarnych konferencji i sympozjów, m.in. *Лингвистические, психологические и педагогические основы интенсификации обучения русскому языку студентов-славаян* (Gdańsk 1988), *Aktualne problemy nauczania języka rosyjskiego* z udziałem prof. O.D. Mitrofanowej z Moskwy (Gdańsk 1993), *Problemy glottodydaktyki i zmiany językowe we współczesnym języku rosyjskim* z udziałem prof. Witalija G. Kostomarowa i prof. Olgi D. Mitrofanowej z Moskwy (Gdańsk 1994), *Współzależność języków słowiańskich (aspekt lingwistyczny i glottodydaktyczny)* (Gdańsk–Jurata 1995), *Zasady nauczania komunikatywnego w programach nauczania języka rosyjskiego studentów-filologów* z udziałem prof. O.D. Mitrofanowej (Gdańsk 1998), *Leksyka w*

komunikacji językowej (Gdańsk–Łączyno 1998), *Socjolingwistyczna sytuacja języka rosyjskiego w Ukrainie* z udziałem prof. Wołodymira W. Dubiczyńskiego z Charkowa (1998), *Pozycja języka rosyjskiego w byłym ZSRR i na świecie* z udziałem prof. O.D. Mitrofanowej (Gdańsk 1999), *Leksyka w komunikacji językowej II* (Gdańsk–Stawiska 2001), Lingwokulturowe aspekty języka – cykl wykładów prof. Walentyny A. Masłowej z Witebska (Gdańsk 2001), *Tematyczne spotkania rosyjskie* (Kościerzyna od 2002), *Akredytacja, standardy, organizacja studiów rusycystycznych Polsce II* (Gdańsk–Garczyn 2003), *Leksyka w komunikacji językowej III* (Gdańsk–Jastrzębia Góra 2008), *Specyfika nauczania języka obcego (rosyjskiego) w różnych środowiskach narodowo-kulturowych* z udziałem dra Andrieja Potiomkina z Moskwy (Gdańsk 2010), *Region Bałtycki: mit w literaturze i kulturze* (Gdańsk–Kaliningrad 2010), Szkoła Polsko-Rosyjska *Historia – Polityka – Kultura*, edycja V (Warszawa–Gdańsk 2011), Szkoła Polsko-Rosyjska *Historia – Polityka – Kultura*, edycja VI (Warszawa–Gdańsk 2012). Organizacja międzynarodowych konkursów dydaktycznych: „Dyktando z języka rosyjskiego" (od 2007), Międzynarodowej Olimpiady „Języka rosyjskiego, literatury i kultury Rosji" (od 2012); organizacja staży i praktyk studenckich w uczelniach zagranicznych – w Charkowie (Ukraina), Grodnie (Białoruś), Kaliningradzie (Rosja), Moskwie (Rosja). Organizacja kursów, prowadzenie egzaminów na międzynarodowy certyfikat znajomości języka rosyjskiego (wszystkie poziomy) w zakresie „Rosyjski język biznesu i komercji" w ramach Fundacji Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego przy współpracy z Państwowym Instytutem Języka Rosyjskiego im. A.S. Puszkina w Moskwie i Izbą Handlowo-Przemysłową Federacji Rosyjskiej (od 1996 roku).

Organizacja cyklicznych tematycznych imprez naukowo-kulturalnych *Wieczory rosyjskie* przy muzyce z udziałem zapraszanych wykonawców (Kościerska Fundacja Nauki i Kultury): *Co śpiewaliśmy w szkole* (poświęcony pamięci nauczycieli języka rosyjskiego w Kościerzynie), *Rosyjskie romanse cygańskie*, *Romanse i ballady rosyjskie*, *Biełyje rozy i inne hity*, *Bułat Okudżawa*, poezja Josipa Brodskiego.

Przygotowanie obszernego zbioru materiałów dydaktycznych i naukowych na nośnikach elektronicznych (**ebiblioteka**, ponad 1000 GB): filmy rosyjskie archiwalne i współczesne (fabularne, dokumentalne, dydaktyczne), muzyka rosyjska, audiomateriały (powieści, reportaże, wykłady itp.), literatura piękna i naukowa.

Za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne Profesor Marcelina Grabska czterokrotnie otrzymała Nagrodę Rektora Uniwersytetu Gdańskiego II stopnia (1976, 1982, 1997) oraz Zespołową Nagrodę Naukową Rektora UG I stopnia za książkę *„Słowa, słowa, słowa"… w komunikacji językowej III* (Gdańsk 2013). Została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1991), zaś za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania – Medalem Komisji Edukacji Narodowej (2003). Profesor Marcelinę Grabską uhonorowano także Medalem Instytutu Języka Rosyjskiego im. Aleksandra Puszkina w Moskwie (1994).

Opracowała Katarzyna Wojan